

Ερωτική νοημοσύνη

Esther Perel

Ερωτική νοημοσύνη

Συμφιλιώνοντας τον ερωτισμό
με την καθημερινότητα

Μετάφραση:

Αθηνά Θεοδωρακοπούλου

κέλευθος

ΑΘΗΝΑ 2008

*Στους γονείς μου Sala Ferlegier και Isek Perel.
Η δύναμή τους εξακολουθεί να ζει μέσα μου.*

Esther Perel
Ερωτική νοημοσύνη

Εκδόσεις Κέλευθος - Ψυχολογία
Τίτλος πρωτοτύπου: Mating in Captivity
Reconciling the Erotic and the Domestic
Διορθώσεις - Γλωσσική επιμέλεια: Δέσποινα Παπαγιαννοπούλου
Ηλεκτρονική σελιδοποίηση: Κώστας Κυριακόπουλος
Φωτογραφία εξωφύλλου: © Visualphotos/Masterfile

© Esther Perel 2006
© Για την ελληνική γλώσσα: Εκδόσεις Κέλευθος 2007
Πρώτη έκδοση 2008
ISBN 978-960-98120-1-6

Εκδόσεις Κέλευθος
Λ. Κηφισίας 203, 15124 Μαρούσι, Αθήνα
Τηλ. 210 6126298, Fax 210 6142147
info@kelethos.gr
www.kelethos.gr

Άγρια πλάσματα αιχμάλωτα

Τα άγρια πλάσματα αιχμάλωτα σαν είναι
καίτοι αγνά και άγρια παραμένουν
δεν γεννούν, μελαγχολούν, πεθαίνουν.

Οι άνθρωποι αιχμάλωτοι κι αυτοί
με της αιχμαλωσίας τις ασχολίες καταγίνονται
μα δεν γεννούν ανάμεσά τους οι καλύτεροι, άγνωστο το γιατί.

Της εστίας το μεγάλο κλουβί
τη γενετήσια ορμή σκοτώνει του ανθρώπου
του πόθου την απλότητα παραμορφώνει, κάνει στρεβλή.

Κι έτσι, με διαστροφή πικρή
με δόντια σφιγμένα κόντρα στο αντίξοο
συνουσιάζονται οι νέοι, νιώθουν απέχθεια, και θρηνούν.

Η σεξουαλική πράξη είναι χάρις, ελευθερία
πίσω από σίδερα να υπάξει δεν μπορεί.
Σπάστε επιτέλους το κλουβί κι ύστερα, μπρος, παλέψτε.

Ντ.Χ. Λώρενς

(Απόδοση: Μαρία Σκαμάγκα)

Εισαγωγή

Στις σύγχρονες μακροχρόνιες σχέσεις ο σεξουαλικός πόθος διαρκώς λιγοστεύει και τα άλλοθι για την εξαφάνισή του διαρκώς αυξάνουν – γίνονται δε όλο και πιο επεξηγηματικά. Από το πρωινό δελτίο ειδήσεων μέχρι τους *New York Times*, όλοι μοιάζουν πλέον να συζητούν αυτό το θέμα. Κατά τα λεγόμενά τους, υπερβολικά πολλά ζευγάρια κάνουν σπάνια σεξ, ακόμη και όταν οι δύο σύντροφοι ισχυρίζονται ότι αγαπούν ο ένας τον άλλον: είναι πολύ απασχολημένοι με τις δουλειές, πολύ αγχωμένοι, πολύ απορροφημένοι με την ανατροφή του παιδιού και πολύ κουρασμένοι για σεξ. Και αν το άγχος δεν καταφέρει να ναρκώσει τις αισθήσεις τους, το κάνουν τα αντικαταθλιπτικά, που στοχεύουν ακριβώς στην ανακούφιση του άγχους. Μια ειρωνική, οπωσδήποτε, εξέλιξη για τη γενιά των baby boomers, που περίπου τριάντα χρόνια πριν έγιναν πρεσβευτές μιας νέας εποχής σεξουαλικής απελευθέρωσης. Τώρα αυτοί και οι απόγονοί τους δείχνουν να έχουν χάσει κάθε ενδιαφέρον για σεξ – παρόλο που μπορούν να κάνουν όσο σεξ θέλουν.

Δεν θεωρώ ανακριβή τα πορίσματα τέτοιων ερευνών από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης –σίγουρα βιώνουμε περισσότερο άγχος από όσο θα έπρεπε–, αλλά νομίζω ότι αν επικεντρωθούμε στη συχνότητα και την ποσότητα των σεξουαλικών σχέσεων, θα παραμείνουμε στην επιφάνεια του προβλήματος που αφορά τόσα και τόσα ζευγάρια. Πιστεύω ότι κρύβονται πολύ περισσότερα σ' αυτή την ιστορία.

Εδώ και καιρό, ψυχολόγοι, σεξοθεραπευτές και κοινωνικοί σχολιαστές καταπιάνονται με έναν σύγχρονο γόρδιο δεσμό: πώς συμφιλιώνεται η σεξουαλικότητα με την οικογενειακή ζωή; Μας δίνουν άφθονες συμβουλές για να κάνουμε πιο πικάντικο το σεξ με τον σύντροφό μας. Ισχυρίζονται ότι η ερωτική επιθυμία, που διαρκώς φθίνει, είναι θέμα προγραμματισμού κι ότι μπορεί να διορθωθεί αν αλλάξουμε τις προτεραιότητές μας κι αν αποκτήσουμε καλύτερες οργανωτικές ικανότητες. Ή ότι είναι πρόβλημα επικοινωνίας, που μπορεί να βελτιωθεί αν εκφράζουμε ανοιχτά τι ακριβώς θέλουμε στο σεξ.

Δεν είμαι υπέρ αυτής της μάλλον «στατιστικής» προσέγγισης του σεξ – αν συνεχίζουμε να έχουμε επαφές, με ποια συχνότητα, με πόση διάρκεια, ποιος τελειώνει πρώτος, με πόσους οργανισμούς κτλ. Αντιθέτως, προτιμώ τις ερωτήσεις που δεν έχουν εύκολες απαντήσεις. Έτσι, αυτό το βιβλίο μιλά για τον ερωτισμό και την ποιητική τέχνη του σεξ, για τη φύση της ερωτικής επιθυμίας και τα διλήμματα που συνεπάγεται. Πώς νιώθεις όταν αγαπάς κάποιον; Ποια είναι η διαφορά μεταξύ του να αγαπάς και να επιθυμείς κάποιον ερωτικά; Η μεγάλη οικειότητα οδηγεί απαραίτητα σε καλό σεξ; Γιατί η γονεϊκότητα φέρνει συχνά την ερωτική καταστροφή; Γιατί το απαγορευμένο είναι τόσο επιθυμητό; Είναι εφικτό να θέλουμε αυτό που έχουμε;

Όλοι έχουμε μια θεμελιώδη ανάγκη για ασφάλεια, η οποία μας ωθεί να συνάπτουμε μακροχρόνιες σχέσεις. Αλλά έχουμε μια εξίσου έντονη ανάγκη για περιπέτεια και συγκινήσεις. Ο σύγχρονος ρομαντισμός προεσβύει την ικανοποίηση των δυο αυτών αντικρουόμενων αναγκών και μάλιστα με το ίδιο πρόσωπο. Ωστόσο, δεν έχω ακόμη πειστεί. Πλέον στρεφόμεστε σε ένα και μόνο άτομο για να πάρουμε αυτό που παλιά παίρναμε από την κοινότητα: μια αίσθηση σταθερότητας, αξίας και συνέχειας. Ταυτόχρονα, περιμένουμε από τις μόνιμες σχέσεις

μας να μας προσφέρουν ρομαντισμό, συναισθηματική και σεξουαλική ικανοποίηση. Και μετά απορούμε που καταρρέουν κάτω από τέτοιο βάρος! Είναι δύσκολο να βιώνουμε ενθουσιασμό, προσμονή και πόθο με το ίδιο άτομο από το οποίο αναζητάμε παρηγοριά και σταθερότητα – δύσκολο αλλά όχι αδύνατο. Σας προσκαλώ να σκεφτείτε τρόπους για να κάνετε λίγο επικίνδυνη την ασφάλεια, λίγο μυστηριώδες το οικείο, λίγο φρέσκο και πρωτότυπο το μόνιμο και συνηθισμένο.

Μέσα από αυτό το βιβλίο θα διαπιστώσετε ότι συχνά η σύγχρονη ιδεολογία περί αγάπης συγκρούεται με τις δυνάμεις της επιθυμίας. Η αγάπη ανθίζει σε μια ατμόσφαιρα εγγύτητας, αμοιβαιότητας και ισότητας. Ψάχνουμε τρόπους να μάθουμε τον άλλον, να τον κρατήσουμε κοντά μας, να μειώσουμε την απόσταση που μας χωρίζει. Νοιαζόμαστε όσους αγαπάμε και νιώθουμε υπεύθυνοι γι' αυτούς. Κι ενώ για μερικούς από εμάς η αγάπη δεν αντιτίθεται στη σεξουαλική επιθυμία αλλά την εμπεριέχει, για πολλούς άλλους η οικειότητα εμποδίζει την ερωτική έκφραση. Η φροντίδα και ο προστατευτισμός που τρέφουν την αγάπη συχνά μπλοκάρουν τη φυσικότητα και το ανέμελο πνεύμα της ερωτικής απόλαυσης.

Η πεποίθησή μου, ενισχυμένη από είκοσι χρόνια πρακτικής, είναι ότι πολλά ζευγάρια, καθώς παλεύουν να χτίσουν μια ασφαλή σχέση, μπερδεύουν την αγάπη με την ταύτιση. Κι αυτό το μπερδεύμα είναι κακός οίωνός για το σεξ. Η διατήρηση του πάθους για τον σύντροφο σημαίνει απαραίτητα μια διαδικασία σύναψης. Ο ερωτισμός απαιτεί την ετερότητα. Ευδοκμεί στο διάστημα μεταξύ του εαυτού μας και του άλλου. Για να επικοινωνήσουμε με αυτόν που αγαπάμε πρέπει να αντέχουμε αυτό το κενό και το βάρος των αμφιβολιών που δημιουργεί.

Μαζί με αυτό το παράδοξο, σκεφτείτε κι ένα άλλο. Η επιθυμία συχνά συνοδεύεται από συναισθήματα που φαινομενικά

περιορίζουν την αγάπη: επιθετικότητα, ζήλια, ασυμφωνία κι ένα σωρό άλλα. Το «οικιακό» σεξ δέχεται πολιτισμικές πιέσεις για να είναι σωστό, δίκαιο και ασφαλές – αλλά και βαρετό, πολύ συχνά. Αν, λοιπόν, στην κρεβατοκάμαρα ενδιδαμε λιγότερο στις κοινωνικές επιταγές περί δημοκρατίας, ίσως κάναμε πιο συναρπαστικό, παιχνιδιάρικο, ακόμη και επιπόλαιο σεξ.

Ρίξτε μια προσεκτική ματιά στη σύγχρονη κοινωνία. Θα δείτε ότι τα ζευγάρια επενδύουν στην αγάπη περισσότερο από ό,τι έκαναν στο παρελθόν. Κι όμως τα διαζύγια αυξάνονται αλματωδώς. Αναγκάζομαστε επομένως να αναρωτηθούμε αν οι παραδοσιακές δομές του γάμου μπορούν να ανταποκριθούν στις επιταγές των καιρών, κυρίως όταν το διάστημα «μέχρι να μας χωρίσει ο θάνατος» έχει διπλασιαστεί συγκριτικά με τους προηγούμενους αιώνες.

Υποτίθεται ότι το μαγικό ελιξίριο των επιτυχημένων σχέσεων σήμερα είναι η οικειότητα. Θα αναλύσουμε την οικειότητα διεξοδικά και από διάφορες οπτικές γωνίες, αλλά εδώ αξίζει να τονίσουμε ότι το στερεότυπο που θέλει τις γυναίκες απόλυτα ρομαντικές και τους άνδρες σεξουαλικούς κατακτητές θα έπρεπε να έχει εξαφανιστεί εδώ και καιρό. Το ίδιο ισχύει και για οποιοδήποτε κλισέ παρουσιάζει τις γυναίκες να λαχταρούν αγάπη και πίστη, και τους άνδρες φύσει πολυγαμικούς και πολέμιους της οικειότητας. Λόγω των πρόσφατων οικονομικών και κοινωνικών αλλαγών, οι παραδοσιακοί ρόλοι των δύο φύλων έπαψαν να ισχύουν, και αυτά τα χαρακτηριστικά τα συναντάμε πλέον εξίσου σε άνδρες και γυναίκες. Βεβαίως, τα στερεότυπα περιέχουν αρκετή δόση αλήθειας αλλά πια δεν καταφέρνουν να αποτυπώσουν το περίπλοκο των σύγχρονων σχέσεων. Γι' αυτό κι αναζητώ μια περισσότερο «ερωμαφρόδιτη» προσέγγιση του έρωτα.

Ως θεραπεύτρια ζευγαριών έχω αντιστρέψει τη συνηθισμένη

θεραπευτική προσέγγιση. Συνήθως πληροφορούμαστε πρώτα για την κατάσταση της σχέσης και μετά ρωτάμε για τη σεξουαλική ζωή του ζευγαριού. Η σεξουαλική σχέση αντιμετωπίζεται ως μεταφορά της συνολικής σχέσης και η συλλογιστική μας είναι ότι αν βελτιώσουμε τη σχέση, θα βελτιωθεί και το σεξ. Αλλά, από την εμπειρία μου, τα πράγματα δεν είναι πάντα έτσι.

Παραδοσιακά, οι θεραπευτές ασχολούνται περισσότερο με τις λέξεις παρά με την εκφραστικότητα του σώματος. Αλλά η σεξουαλικότητα και η συναισθηματική οικειότητα είναι δύο ξεχωριστές γλώσσες. Γι' αυτό και στη δουλειά μου με τα ζευγάρια προσπαθώ να αποκαταστήσω την κυρίαρχη σημασία του σώματος στη σχέση. Το σώμα συχνά φανερώνει συναισθηματικές αλήθειες που οι λέξεις αποκρύπτουν. Οι ίδιες δυναμικές που γίνονται αιτία σύγκρουσης σε μια σχέση –δύναμη, έλεγχος, εξάρτηση, αδυναμία–, όταν βιώνονται σωματικά στο σεξουαλικό παιχνίδι, αυξάνουν την έλξη. Ουσιαστικά το σεξ αποσαφηνίζει το πώς ένα ζευγάρι βιώνει τη σύγκρουση και τη σύγχυση οικειότητας και επιθυμίας, και μπορεί να δράσει εποικωτικά σ' αυτόν τον καταστροφικό διχασμό. Το σώμα μας, φέροντας τη σφραγίδα της προσωπικής μας ιστορίας και των κοινωνικών προσταγών, γίνεται κείμενο προς ανάγνωση και ανάλυση.

Θέλω να εξηγήσω εδώ μερικούς όρους που θα συναντήσετε σ' αυτό το βιβλίο. Για λόγους σαφήνειας χρησιμοποιώ συχνά τη λέξη «γάμος» για μακροχρόνιες συναισθηματικές δεσμεύσεις, χωρίς να την περιορίζω στον νομικό όρο. Και κάποιες φορές χρησιμοποιώ ελεύθερα τις αρσενικές και τις θηλυκές αντωνυμίες χωρίς απαραίτητα να κάνω διάκριση σε κάποιο από τα δύο φύλα.

Όσο για μένα, όπως προδίδει το όνομά μου, είμαι γυναίκα. Λιγότερο εμφανές είναι ίσως το ότι αποτελώ ένα «πολιτισμικό υβρίδιο». Ζω σε πολλές χώρες και προσπαθώ να δω το θέμα

αυτού του βιβλίου μέσα από την πολυπολιτισμική ματιά που έχω αποκτήσει. Μεγάλωσα στο Βέλγιο, σπούδασα στο Ισραήλ και ολοκλήρωσα την εκπαίδευσή μου στις Ηνωμένες Πολιτείες. Θα έλεγα ότι «μπαινοβγαίνω» σε διαφορετικές κουλτούρες για περισσότερο από τριάντα χρόνια, οπότε μπορώ να δω ένα πρόβλημα από πολλές πλευρές ξεφεύγοντας από την επικρατούσα άποψη. Παρατηρώ από ποικίλες οπτικές γωνίες το πώς ενηλικιώνόμαστε σεξουαλικά, το πώς επικοινωνούμε μεταξύ μας, πώς εκφράζουμε την αγάπη και πώς βιώνουμε τις απολαύσεις του σώματος.

Έχω μεταφέρει την προσωπική μου εμπειρία στη δουλειά μου ως κλινική ψυχολόγος, καθηγήτρια και σύμβουλος στη διαπολιτισμική ψυχολογία. Με κεντρικό άξονα την πολιτισμική μετάβαση έχω δουλέψει συγκεκριμένα με τρεις ομάδες: οικογένειες προσφύγων, διεθνικές οικογένειες (οι ομάδες που μετακινούνται περισσότερο στις μέρες μας, αν και για διαφορετικούς λόγους) και διαπολιτισμικά ζευγάρια (συμπεριλαμβανομένων των διαφυλετικών και διαθρησκευτικών ζευγαριών). Στα διαπολιτισμικά ζευγάρια, οι πολιτισμικές αλλαγές δεν δημιουργούνται από κάποια γεωγραφική μετακίνηση – συμβαίνουν μέσα στο ίδιο το σαλόνι τους. Αυτό που πραγματικά κέντρισε το ενδιαφέρον μου είναι το πώς η μείξη των πολιτισμών επηρεάζει τις σχέσεις των δύο φύλων και την ανατροφή των παιδιών. Σκέφτηκα τις πολλαπλές σημασίες του γάμου, τους ποικίλους ρόλους που παίζει στο οικογενειακό σύστημα μέσα σε διαφορετικά εθνικά πλαίσια. Είναι μια ιδιωτική πράξη δύο ατόμων ή μια κοινοτική υπόθεση μεταξύ δύο οικογενειών; Στις συνεδρίες μου με ζευγάρια προσπάθησα να διακρίνω τις πολιτιστικές αποχρώσεις σχετικά με θέματα όπως δέσμευση, οικειότητα, ικανοποίηση, οργασμός και σώμα. Η αγάπη μπορεί να είναι παγκόσμια, αλλά η δομή της σε κάθε

πολιτισμό ορίζεται –κυριολεκτικά και μεταφορικά– με διαφορετική γλώσσα. Ήμουν ιδιαίτερα ευαίσθητη στις συζητήσεις περί παιδικής και εφηβικής σεξουαλικότητας, επειδή πιστεύω ότι οι κοινωνικές αξίες, οι στόχοι, το επιτρεπτό και το απαγορευμένο αποκαλύπτονται μέσα από τα μηνύματα που δίνονται στα παιδιά.

Μιλώ οκτώ γλώσσες. Κάποιες τις έμαθα στο σπίτι, κάποιες στο σχολείο, λίγες κατά τη διάρκεια των ταξιδιών μου, και μία ή δύο μέσα από την αγάπη. Στη δουλειά μου καλούμαι να χρησιμοποιήσω την πολυπολιτισμική μου ικανότητα καθώς και τις δεξιότητές μου ως πολύγλωσση. Οι ασθενείς μου είναι ετεροφυλόφιλοι και ομοφυλόφιλοι (δεν δουλεύω με τρανσέξουαλ αυτό τον καιρό), παντρεμένοι, λογοδοσμένοι, ελεύθεροι και ξαναπαντρεμένοι. Είναι νέοι, ηλικιωμένοι ή μεσήλικες. Καλύπτουν ένα μεγάλο φάσμα πολιτισμών, φυλών και κοινωνικών στρωμάτων. Οι προσωπικές τους ιστορίες τονίζουν τις πολιτιστικές και ψυχολογικές δυνάμεις που διαμορφώνουν τον τρόπο με τον οποίον αγαπάμε και επιθυμούμε.

Παραθέτω σ' αυτό το σημείο μια καθοριστική για μένα συνθήκη. Αρχικά ίσως φανεί άσχετη, αλλά πρέπει να σας την παρουσιάσω, γιατί ρίχνει φως στα βαθύτερα κίνητρα που τροφοδοτούν το πάθος μου. Οι γονείς μου ήταν επιζώντες ναζιστικών στρατοπέδων. Για αρκετά χρόνια έρχονταν αντιμέτωποι με το θάνατο κάθε μέρα. Η μητέρα μου και ο πατέρας μου ήταν οι μοναδικοί επιζώντες των οικογενειών τους. Βγήκαν από αυτή την εμπειρία με τη λαχτάρα να επωφεληθούν από την κάθε στιγμή και να απολαύσουν την κάθε μέρα σαν να είναι η τελευταία τους. Ένιωθαν ότι τους είχαν χαρίσει ένα μοναδικό δώρο: τους είχαν δώσει πίσω τη ζωή. Οι γονείς μου δεν ήταν συνηθισμένοι άνθρωποι, νομίζω. Δεν ήθελαν απλά να επιβιώσουν. Αναζητούσαν τη ζωντάνια της ύπαρξης. Είχαν δίψα για ζωή, εκδηλώνο-

νταν με πληθωρικό τρόπο, φρόντιζαν να περνούν καλά. Καλλιέργησαν την ευχαρίστηση. Δεν ξέρω απολύτως τίποτα για τη σεξουαλική τους σχέση, παρά μόνο ότι είχαν δύο παιδιά, τον αδερφό μου κι εμένα. Αλλά από τον τρόπο ζωής τους καταλαβαίνω ότι απολάμβαναν βαθιά τον ερωτισμό. Αμφιβάλλω αν χρησιμοποιήσαν ποτέ αυτή τη λέξη, πάντως τιμούσαν το μυστικιστικό του νόημα, που αποτελεί κατάφαση στη ζωή και μονοπάτι προς την ελευθερία – κι όχι το στενά σεξουαλικό πλαίσιο που η σύγχρονη κοινωνία τού αποδίδει. Θεωρώ ότι η διευρυμένη αντίληψη των γονιών μου για τον ερωτισμό καθορίζει τη σκέψη μου σ' αυτό το βιβλίο.

Δέχτηκα ωστόσο άλλη μια εξίσου δυνατή επιρροή: Ο άντρας μου είναι διευθυντής του International Trauma Studies Program (πρόγραμμα σπουδών του Διεθνούς Ινστιτούτου για το Μετατραυματικό Στρες) στο Κολούμπια. Βοηθάει πρόσφυγες, παιδιά που έζησαν πόλεμο και θύματα βασανιστηρίων να ξεπεράσουν τα τραύματα που έχουν βιώσει. Προσπαθεί να τους εμφυσήσει ξανά τη διάθεση για δημιουργία και για παιχνίδι, ώστε τελικά να επανασυνδεθούν με τη ζωή και την ελπίδα που την τροφοδοτεί. Ο άντρας μου ασχολείται με τον πόνο. Εγώ ασχολούμαι με την ευχαρίστηση. Πρόκειται για δύο έννοιες που βρίσκονται σε συνεχή διάλογο.

Χρωστάω πολλά στους ασθενείς μου που αναφέρονται στο βιβλίο – μολονότι δεν τους ευχαριστώ ονομαστικά. Οι ιστορίες τους παραδίδονται σχεδόν αυτούσιες. Σε διάφορες φάσεις της συγγραφής, τους διάβαζα αποσπάσματα, και πολλές ιδέες αναπτύχθηκαν μέσα από τη δουλειά μου μαζί τους, και όχι αντίστροφα. Τέλος μελέτησα προσεκτικά το υλικό πολλών ψυχολόγων και συγγραφέων που έχουν ήδη καταπιαστεί με τις αμφιταλαντεύσεις της αγάπης και της επιθυμίας.

Κάθε μέρα έχομαι αντιμέτωπη με λεπτομέρειες των ανθρω-

πινων σχέσεων που καμιά στατιστική δεν πρόκειται ποτέ να συνυπολογίσει. Βλέπω ανθρώπους που είναι τόσο καλοί φίλοι ώστε δεν αντέχουν να είναι εραστές. Βλέπω εραστές που εμμένουν τόσο πολύ στην ιδέα ότι το σεξ πρέπει να είναι αυθόρμητο ώστε τελικά δεν το κάνουν καθόλου. Βλέπω ζευγάρια που θεωρούν την αποπλάνηση κουραστική διαδικασία, κάτι που πλέον δεν είναι υποχρεωμένοι να κάνουν, εφόσον έχουν «δέσει το γάιδαρό τους». Βλέπω κάποιους που πιστεύουν ότι οικειότητα σημαίνει να ξέρεις τα πάντα για τον σύντροφό σου. Απαρνούονται κάθε αίσθηση ετερότητας και μετά αναρωτιούνται πού πήγε το μυστήριο. Βλέπω παντρεμένες που προτιμούν να κουβαλούν τη ρετσίνα της «χλιαρής στο κρεβάτι» παρά να προσπαθήσουν να εξηγήσουν στον άντρα τους ότι θέλουν περισσότερα προκαταρκτικά παιχνίδια για να νιώσουν έτοιμες για σεξ. Βλέπω ανθρώπους τόσο απελπισμένους από την απόλυτη ερωτική πλήξη που είναι πρόθυμοι να ρισκάρουν τα πάντα για λίγες στιγμές απαγορευμένης συγκίνησης. Για άλλα ζευγάρια ένας παράνομος δεσμός μπορεί να σημάνει την αναζωογόνηση της σεξουαλικής τους ζωής, και για άλλα το οριστικό τέλος της. Βλέπω άντρες μεγαλύτερων ηλικιών που νιώθουν προδομένοι από το πέος τους και καταφεύγουν στο βιάγκρα για να απαλύνουν τη σκληρή πραγματικότητα. Βλέπω τις γυναίκες τους να αισθάνονται δυσάρεστα από αυτήν την ξαφνική πρόκληση στη δική τους παθητικότητα. Βλέπω νέους γονείς αποστραγγισμένους από την ερωτική τους ενέργεια – είναι τόσο απορροφημένοι με το παιδί τους που δεν θυμούνται να κλείσουν την πόρτα της κρεβατοκάμαράς τους ούτε μία στο τόσο. Βλέπω άντρες να σερφάρουν σε πορνό ιστοσελίδες όχι επειδή δεν βρίσκουν ελκυστική τη γυναίκα τους, αλλά επειδή η έλλειψη ενθουσιασμού της τους κάνει να νιώθουν αμήχανοι που θέλουν σεξ. Βλέπω άλλους που ντρέπονται τόσο πολύ για τη σεξουαλικότητά τους ώστε «προφυλάσσουν» το

άτομο που αγαπούν από αυτό το μαρτύριο. Βλέπω μερικούς που ξέρουν ότι τους αγαπούν αλλά που θέλουν να τους επιθυμήσουν. Όλοι τους έρχονται να με δουν επειδή λαχταρούν την ερωτική ζωντάνια. Κάποιες φορές νιώθουν ντροπή, άλλες φορές απελπισία και τρομερό θυμό. Δεν τους λείπει απλά το σεξ ως πράξη. Τους λείπει το αίσθημα της επικοινωνίας, του παιχνιδιού και της αναζωογόνησης που προσφέρει το σεξ. Σας προσκαλώ να συμμετέχετε στους διαλόγους μου με αυτούς τους ανθρώπους, καθώς προσπαθούμε να βρούμε νέες δυνατότητες κάνοντας ένα μικρό βήμα προς την υπέρβαση.

Σε όσους φιλοδοξούν να νιώσουν πού και πού δυνατά καρδιοχτύπια, τους λέω το εξής: ο ενθουσιασμός είναι συνυφασμένος με την αβεβαιότητα και με την προθυμία μας να αγκαλιάσουμε το άγνωστο. Αλλά αυτή η ένταση μάς κάνει να νιώθουμε ευάλωτοι. Η αλήθεια είναι ότι δεν υπάρχει «ασφαλές σεξ».

Πρέπει να τονίσω, ωστόσο, ότι δεν ψάχνουν για το πάθος όλοι οι εραστές. Κάποιες σχέσεις στηρίζονται στην αμοιβαία φροντίδα και στο συναίσθημα της ζεστασιάς και της τρυφερότητας, και οι σύντροφοι επιλέγουν να παραμείνουν σε αυτά τα ήσυχα νερά. Προτιμούν μια αγάπη που χτίστηκε πάνω στην υπομονή παρά στο πάθος. Γι' αυτούς μετράει η γαλήνη του μακροχρόνιου δεσμού τους. Σίγουρα, δεν υπάρχει μόνο ένας τρόπος και δεν υπάρχει ο σωστός τρόπος.

Η *Ερωτική νοημοσύνη* φιλοδοξεί να σας παρασύρει σε μια ειλικρινή, διαφωτιστική και προκλητική συζήτηση. Να σας κάνει να αναρωτηθείτε, να ομολογήσετε τα ανομολόγητα, να τολμήσετε να αμφισβητήσετε κάθε σεξουαλική και συναισθηματική ορθότητα. Ανοίγοντας διάπλατα τις πόρτες της ερωτικής και οικογενειακής ζωής, προσκαλώ τον καθέναν σας να ξαναβρεί τη μαγεία του σεξ.